

Høringsnotat

Endring i ”Forskrift om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank mv”

1. Bakgrunn

Under finanskrisen i 2008-09 var tilførsel av reserver (likviditet) til bankene et viktig virkemiddel fra sentralbankenes side. I flere land medførte det i praksis en endring av systemene for styring av bankenes reserver. Dette var ikke nødvendig i Norge. I etterkant har vi likevel gått nærmere gjennom egenskapene til vårt eget system. Evalueringen har avdekket en del svakheter med systemet vi har i dag. Det tas derfor sikte på å gjøre noen endringer i systemet.

Endringene i systemet for styring av bankenes reserver må ses i lys av at pengemarkedet i Norge ikke fungerer tilfredsstillende. Rentepåslagene (pengemarkedsrentene minus forventet styringsrente over samme horisont) har generelt vært høyere i Norge enn i andre land, også i etterkant av finanskrisen. Endringene i styringssystemet for bankenes reserver må derfor ses i sammenheng med at det samtidig iverksettes tiltak for å forbedre NIBOR-kvoteringen.¹ Hensikten er å bedre virkemåten i det norske pengemarkedet.

2. Hovedtrekkene i dagens system for styring av reserver i Norge²

Styringsrenten i Norge er foliorenten – den renten bankene får på sine innskudd over natten i Norges Bank. Bankenes samlede innskudd i Norges Bank omtales heretter som bankenes reserver. Foliorenten danner normalt et gulv for de helt kortsiktige pengemarkedsrentene, siden bankene normalt ikke vil låne ut penger til en lavere rente enn de får i sentralbanken. Tilsvarende danner Norges Banks utlånsrente (D-lånsrenten) et tak for de helt kortsiktige pengemarkedsrentene. Vanligvis vil ingen banker låne penger til en rente høyere enn den de må betale i sentralbanken. Folioinnskudd og D-lån utgjør Norges Banks stående fasiliteter. Stående fasiliteter betyr at bankene på *eget initiativ* kan foreta innskudd (til foliorenten) og låne (til D-lånsrenten).

Med foliorenten som styringsrente må Norges Bank sørge for at det er et overskudd av reserver i banksystemet. Det vil si at bankene til enhver tid har innskudd i sentralbanken av en viss størrelse. Når disse innskuddene er tilstrekkelig store, drives de helt kortsiktige pengemarkedsrentene ned mot foliorenten. Hvor store reserver som kreves for å oppnå dette, er bestemt av bankenes etterspørsel og kan variere over tid. Norges

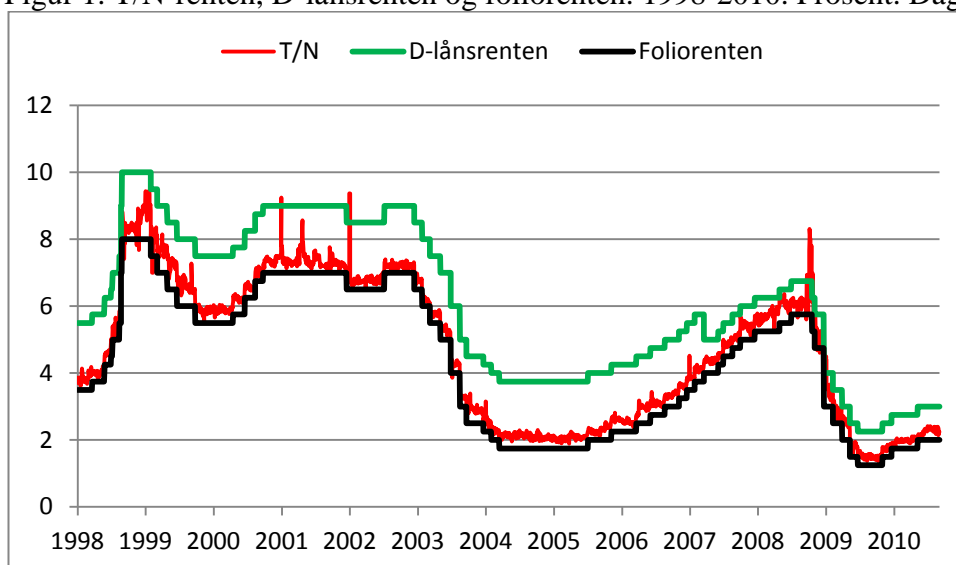
¹ Se Norges Banks brev til FNO 6. oktober 2010, ”Kvotering av interbankrenter – NIBOR”, der nytt regelverk for NIBOR-kvoteringen tas opp. Brevet er publisert på Norges Banks nettsider.

² Styringssystemet for bankenes reserver i Norge er nærmere drøftet i A. Fidjestøl (2007) ”Sentralbankens likviditetspolitikk i en oljeøkonomi”, Penger og Kreditt 3/2007, se www.norges-bank.no. Informasjon finnes også på Norges Banks nettsider under ”Prisstabilitet/Likviditetsstyring”.

Bank tilbyr reserver gjennom markedsoperasjoner i form av F-lån til bankene. Slike lån tilbys når Norges Bank vurderer at det trengs mer reserver i systemet for å holde markedsrenten nær foliorenten. Renten på F-lån ligger normalt like over foliorenten.

Figur 1 viser foliorenten og D-lånsrenten i Norges Bank i tillegg til "tomorrow-next"-renten (T/N).³ Figuren viser at den helt kortsiktige pengemarkedsrenten gjennomgående ligger nokså nær styringsrenten, eller gulvet. Systemet for styring av bankenes reserver i Norge omtales derfor som et gulvsystem. Vi har hatt vårt system siden siste halvdel av 1990-tallet. Det henger igjen fra perioden med styrt valutakurs.

Figur 1. T/N-renten, D-lånsrenten og foliorenten. 1998-2010. Prosent. Daglige data

I normale tider er et gulvsystem svært uvanlig internasjonalt. Det vanligste systemet har vært at styringsrenten ligger midt mellom rentene på de stående fasilitetene. Dette kalles et korridorsystem. I et korridorsystem tilbyr sentralbanken reserver gjennom markedsoperasjoner til en rente som er nær styringsrenten. Et korridorsystem kan være med eller uten reservekrav. Mengden av reserver i banksystemet må tilpasses slik at bankene i sum verken må låne (til en rente tilsvarende D-lånsrenten) eller plassere (til en rente tilsvarende foliorenten). I et korridorsystem uten reservekrav vil den totale mengden reserver i banksystemet være null eller marginalt større enn null.⁴

I et korridorsystem er det dyrt for bankene å benytte sentralbankens stående fasiliteter. En bank som har skaffet seg reserver til en rente nær styringsrenten, ønsker normalt ikke å plassere disse i sentralbanken til en innskuddsrente som ligger 50 eller 100 basispunkter lavere. Den vil også unngå å bruke sentralbankens utlånsfasilitet, da renten på denne ligger tilsvarende mye høyere enn styringsrenten. Disse potensielle kostnadene gir bankene et mye sterkere motiv til å omfordele reserver seg imellom enn i et

³ I Norge er "tomorrow-next"-renten (renten fra i morgen til i overmorgen) den mest likvide kortsiktige renten.

⁴ Bank of Canada har et slikt system. De stående fasilitetene utgjør en korridor på +/- 50 basispunkter rundt styringsrenten. Gjennom daglige finstyring operasjoner sørger Bank of Canada for at likviditeten i systemet ved slutten av hver dag bare er marginalt større enn null.

gulvsystem. Samtidig stiller et korridorsystem større krav til finstyring av reservene i banksystemet enn et gulvsystem.⁵

Under finanskrisen måtte sentralbankene i mange land tilføre store mengder reserver til sine banksystemer. Det har gjort at den kortsiktige markedsrenten har falt ned mot innskuddsrenten. Mange land har dermed i praksis nærmet seg et gulvsystem, men i de fleste av landene er dette trolig midlertidig.

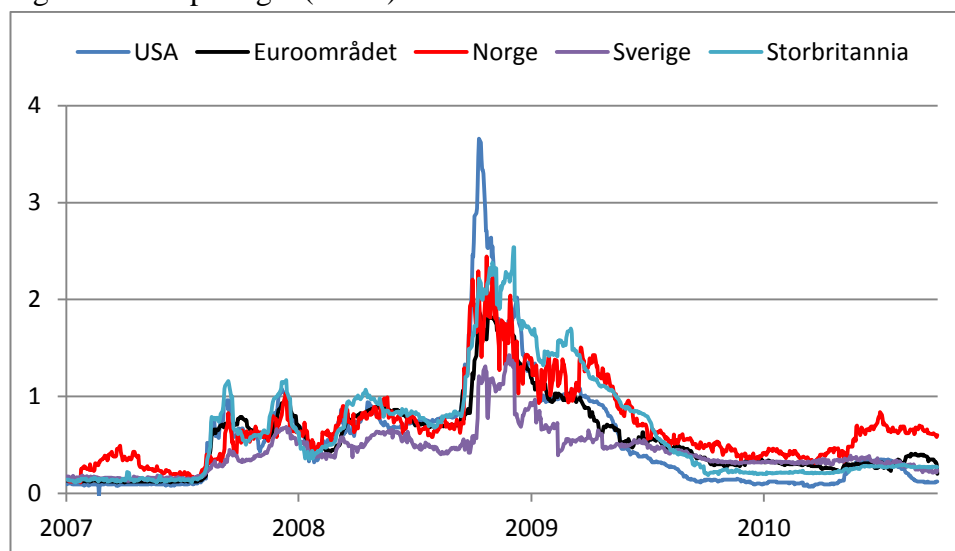
I Norge har staten sin likviditet plassert på konto i Norges Bank. Når det foretas inn- eller utbetalinger til staten, flyttes reserver mellom statens konto i Norges Bank og bankenes konti i Norges Bank. Innbetalinger til staten trekker reserver ut av banksystemet. Utbetalinger fra staten virker motsatt. Inn- og utbetalingene til staten gir derfor store svingninger i bankenes samlede reserver i Norges Bank. Norges Bank motvirker dette ved å tilby F-lån. Det er imidlertid en betydelig feilmargin i prognosene for endringene i banksystemets reserver som følge av statens transaksjoner. Markedsrenten i et gulvsystem påvirkes i utgangspunktet mindre av slike prognosefeil enn den gjør i et korridorsystem. Det skyldes at i et gulvsystem er det uansett så mye reserver i banksystemet at selv om tilbudet av reserver skulle endres noe, vil markedsrenten holde seg nær styringsrenten.

3. Svakheter ved dagens system

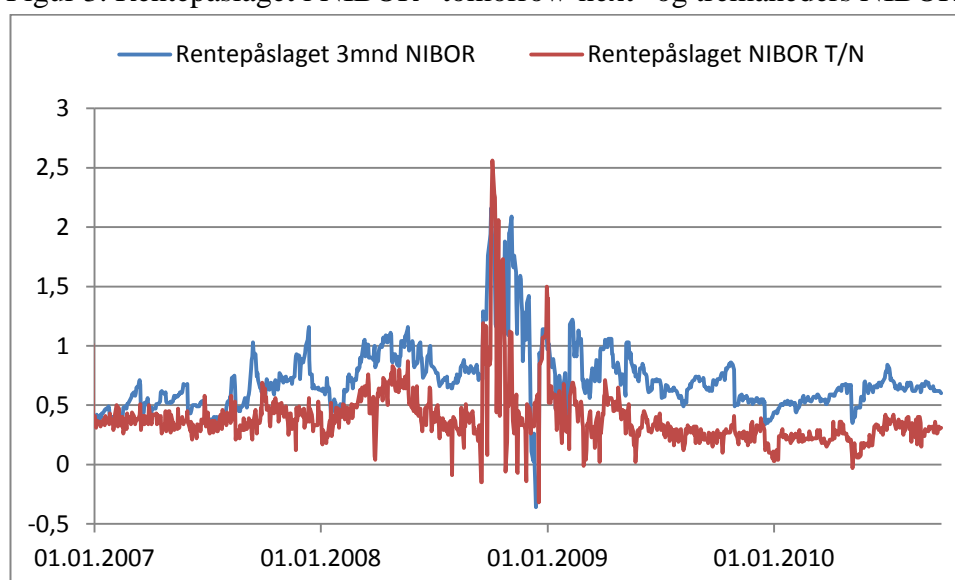
Gjennom finanskrisen var rentepåslagene (pengemarkedsrenten minus forventet styringsrente over samme horisont) generelt høyere i Norge enn i andre land. De har også holdt seg høyere i Norge enn i andre land i etterkant av finanskrisen, se figur 2. Figur 3 viser utviklingen i rentepåslaget for NIBOR "tomorrow-next" og tremåneders NIBOR. Påslagene har vært høye og volatile også gjennom det siste året, og ligger høyere enn det som må antas å være et normalt nivå. Høye påslag er et uttrykk for at pengemarkedet i norske kroner fungerer dårlig.

⁵ Se T. Bernhardsen og A. Kloster (2010) "Liquidity management system: Floor or corridor?", Staff memo 4/2010, www.norges-bank.no for en grundigere diskusjon av egenskapene til gulv- og korridorsystemer. Hvordan de to systemene fungerer i praksis drøftes kort i appendiks 2.

Figur 2. Rentepåslaget (3mnd) i ulike land

Figur 3. Rentepåslaget i NIBOR "tomorrow-next" og tremåneders NIBOR

Kvoteringen av interbankrenter i Norge er lite formalisert, og rentedannelsen kan være vanskelig å forstå for utenforstående. Det finnes ingen god kvotering av interbankrenter direkte i norske kroner, verken for lån over natten eller for lengre løpetider. I dag er det NIBOR "tomorrow-next" som er den mest brukte kortsiktige markedsrenten i Norge. Dette er en såkalt swaprente. Den er avledet fra renten på tilsvarende lån i amerikanske dollar pluss den rentedifferansen mellom kroner og dollar som kommer til uttrykk i terminmarkedet for valuta. Bankene i NIBOR-panelet kvoterer T/N-renter på Reuters, men med så store bid-ask spreader at de gir liten informasjon om hvor prisene for kortsiktige lån faktisk ligger. For å overvåke tilstanden beregner Norges Bank selv en T/N-rente basert på utførte handler i valutaterminmarkedet.

Det er grunn til å tro at det er en sammenheng mellom systemet for styring av bankenes reserver og bankenes praksis for å kvotere interbankrenter. Mer aktivitet i overnattenmarkedet vil kunne føre til en mer stabil rentedannelse og lavere rentepåslag, også i pengemarkedsrenter med lengre løpetid. Det er derfor nødvendig å etablere et dypere, mer stabilt og mer transparent marked for norske kroner overnatten.⁶

Et særtrekk ved vårt system er at bankene har rikelig tilgang til sentralbankreserver og at det koster relativt lite for bankene å låne reserver i Norges Bank mot pant i verdipapirer. Alt annet likt tilsier en lavere pris at bankene ønsker å holde en større del av sine likvide midler i form av sentralbankreserver. Gjennomgående ser vi at etterspørselen etter sentralbankreserver i auksjoner av F-lån er høy, og høyere enn det bankene trenger for å gjennomføre sine betalinger i Norges Banks oppgjørssystem.

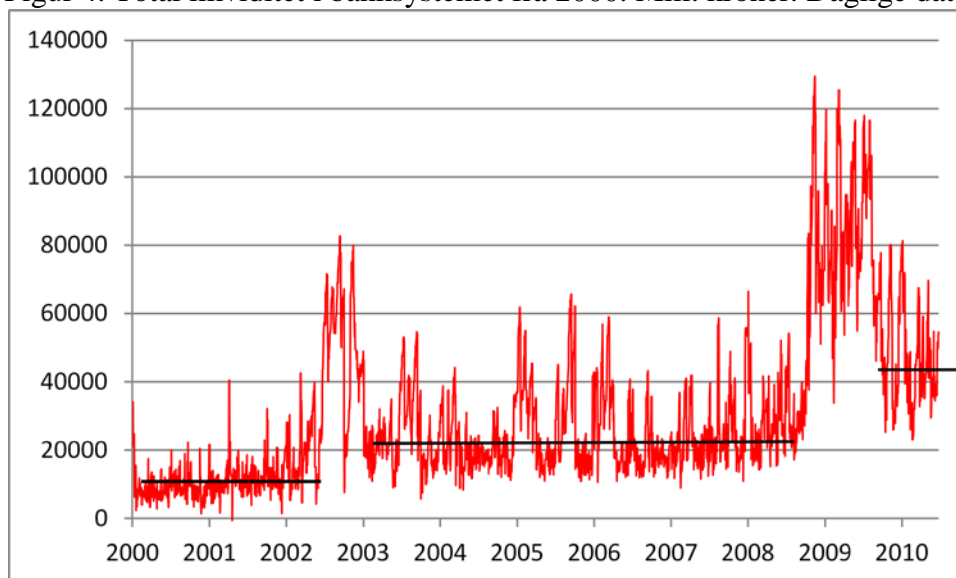
Den lave kostnaden ved å holde reserver på konto over natten ser også ut til å påvirke bankenes adferd i interbankmarkedet. Generelt fungerer omfordelingen av reserver mellom bankene dårlig. Siden kostnaden ved å sitte med folioinnskudd er lav, skal det tilsynelatende lite til før bankene mister viljen til å låne ut til hverandre. Den kortsiktige renten i pengemarkedet må bys mye opp før en utlåner melder seg i markedet. I slike situasjoner må Norges Bank tilføre mer reserver for å hindre at den kortsiktige pengemarkedsrenten øker. Hvor høye de samlede reservene må være for å holde påslaget i den korteste pengemarkedsrenten nede, avhenger dermed av bankenes vilje til utlån seg imellom. Hvis utlånsviljen faller, kreves større reserver for å holde den kortsiktige markedsrenten nær styringsrenten.

Figur 4 viser de totale reservene i banksystemet fra 2000. Etter en periode med høye reserver faller de tilbake, men det har likevel vært en tendens til at nivået har blitt liggende høyere enn tidligere. Nivået på de totale reservene var noenlunde stabilt i leiet 5-10 milliarder kroner i perioden 2000-2002. Etter et år med høye reserver i 2003, ble de samlede reservene liggende noe høyere, i området 15-20 milliarder fra begynnelsen av 2004 og fram til finansuroen brøt ut på sensommeren 2007. Under finanskrisen som startet høsten 2008, ble det gitt store lån, og totale reserver var til tider godt over 100 milliarder kroner. Etter dette har de falt, men er fortsatt på et relativt høyt nivå sammenlignet med tidligere perioder, over 40 milliarder kroner. Vi ser nå en tendens til at den kortsiktige markedsrenten stiger når de totale reservene faller ned mot 30 milliarder kroner.⁷ Når Norges Bank i en periode har holdt reservene relativt høyt, ser det ut til at bankene gradvis tilpasser seg dette nivået. Incentivene til å låne ut er i utgangspunktet svake og synes å svekkes ytterligere dersom bankene over en viss periode ikke behøver å låne for å dekke sine behov.

⁶ Det finnes et overnattenmarked i norske kroner, NIDR. Det er imidlertid få aktører og liten aktivitet i dette markedet.

⁷ Norges Bank ga et F-lån med to års løpetid høsten 2008 og et F-lån med tre års løpetid våren 2009. Begge var rettet mot små banker og er fortsatt utestående i banksystemet. Norges Banks statistikk tyder imidlertid på at det meste av reservene som ble gitt i disse lånene forholdsvis raskt ble satt i sirkulasjon i banksystemet. De lange F-lånene synes dermed ikke å være årsaken til at det nå er vanskelig å bringe nivået på de totale reservene ned mot tidligere nivåer uten at markedsrenten øker.

Figur 4. Total likviditet i banksystemet fra 2000. Mill. kroner. Daglige data

Stadig mer reserver i banksystemet gir en risiko for at Norges Bank overtar funksjoner som bør overlates til markedet. Det er ikke Norges Banks oppgave å skaffe bankene finansiering. Det er markedets oppgave å transformere sparing til utlån. Reservene Norges Bank stiller til rådighet, skal først og fremst sørge for at betalingsoppgjørene mellom bankene fungerer tilfredsstillende. Dersom en bank mot slutten av dagen har et underskudd av reserver, må bankene kunne håndtere dette gjennom handler seg i mellom.

4. Nytt system for styring av bankenes reserver

I prinsippet kan banksystemet fungere uten at noen banker har innskudd over natten, det vil si at den totale mengden reserver i banksystemet er null. Den omfordelingen av reserver som skjer gjennom dagen på grunn av betalinger mellom bankene, kan reverseres gjennom interbanklån ved dagens slutt, slik det skjer i et rent korridorsystem. Dette stiller imidlertid store krav til interbankmarkedet. Realistisk sett er det trolig nødvendig med et visst overskudd av reserver i banksystemet i Norge. Det gjør det mulig for bankene å holde en buffer av kontanter de kan trekke på ved uforutsette utbetalinger, før de må låne av andre banker i markedet. Det er også behov for reserver større enn null av hensyn til usikkerhet knyttet til prognosen for utviklingen i de totale reservene i banksystemet.

Norges Bank tar sikte på å innføre en mellomløsning mellom et gulvsystem og et korridorsystem. I all hovedsak er det nye systemet likt dagens system, men med én forskjell: I det nye systemet får hver bank bare forrentet en viss mengde innskudd i sentralbanken (en "kvote") til styringsrenten. Innskudd utover "kvoten" forrentes til en lavere rente, reserverenten. Et lignende system er med hell etablert i New Zealand.

Det nye systemet vil gi bankene et økonomisk motiv til å omfordele reserver seg imellom, samtidig som vi vil beholde mye av fleksibiliteten som ligger i dagens system.

I dag koster det lite for en bank å sitte med store innskudd på foliokonto. Denne kostnaden vil øke i det nye systemet. En bank med innskudd større enn kvoten vil derfor motiveres til å tilby det overskytende i interbankmarkedet. For banker som har behov for å låne reserver over natten, vil det bli lettere å finne en långiver enn i dagens system. Også for banker som har lavere innskudd i sentralbanken enn kvoten tilsier, vil det være lønnsomt å låne inn reserver til en rente lavere enn styringsrenten og plassere de lånte reservene til styringsrenten i Norges Bank. Hvor langt renten må bys ned, avhenger av konkurransen mellom bankene. Norges Bank vil som i dagens system påse at bankene tilføres nok likviditet, slik at renten i overnattenmarkedet blir liggende nær styringsrenten. I motsetning til i dag vil imidlertid overnattenrenten i perioder også kunne ligge noen punkter under styringsrenten, og ikke bare over. Dette vil i seg selv kunne redusere påslagene i pengemarkedet, også for lengre løpetider.

Norges Bank vil bestemme summen av kvotene. Norges Bank vil normalt ikke tilby mer reserver til banksystemet enn summen av kvotene, siden det ville presse den kortsiktige markedsrenten ned mye under styringsrenten. Svært romslige kvoter vil innebære at systemet fungerer om lag som i dag, men med noe bedre omfordeling når reservene er skjævt fordelt mellom bankene. Settes kvotene lavt, vil systemet ligne mer på et korridorsystem. Norges Bank vil ved oppstarten av det nye systemet ta sikte på nokså romslige kvoter for å få en gradvis overgang til det nye systemet.

Mer presist vil det nye systemet kunne være utformet på følgende måte:

- Som før kan banker låne reserver i Norges Bank overnatten mot sikkerhet til en rente høyere enn styringsrenten (D-lån).
- Som før kan banker låne ubegrenset reserver rentefritt gjennom dagen mot sikkerhet.
- Som før tildeler Norges Bank reserver ved F-lån.
- Som før vil Norges Bank ved behov kunne trekke inn reserver ved F-innskudd.
- Hver bank får tildelt en kvote for innskudd som forrentes til styringsrenten i Norges Bank, foliorenten. Folioinnskudd utover kvoten forrentes til en lavere rente, reserverenten.
- Alle bankene i Norges Banks oppgjørssystem (NBO) kommer inn under det nye systemet for styring av bankenes reserver.
- I NBO er bankene delt i tre grupper, A1, A2 og B.⁸ I utgangspunktet brukes den samme inndelingen når kvotene fastsettes:
 - Gruppe 1. Banker som i NBO tilhører gruppe A1.
 - Gruppe 2. Banker som i NBO tilhører gruppe A2.
 - Gruppe 3. Banker som i NBO tilhører gruppe B.
- Dersom en bank som er prisstiller i pengemarkedet (det vil si NIBOR-bank), i utgangspunktet tilhører gruppe A2 i NBO, flyttes den inn i gruppe 1 når bankens kvote fastsettes. Dette skyldes at prisstillerne i NIBOR er mest aktive i pengemarkedet og derfor har best forutsetninger for å omsette reserver over natten.

⁸ Se Rundskriv fra Norges Bank nr. 13/30. oktober 2009 ” Priser i Norges Banks oppgjørssystem (NBO) for 2010” for flere detaljer om denne inndelingen. Inndelingen av banker i NBO er nærmere beskrevet i appendiks 1.

Også andre banker enn dagens NIBOR-banker bør få anledning til å etablere seg i NIBOR-panelet.⁹

- Norges Bank fastsetter summen av alle kvotene over alle gruppene (totalkvoten).
- Andelen av totalkvoten for hver gruppe blir lik gruppens andel av den samlede forvaltningskapitalen for bankene som er knyttet til NBO.
- Innen hver gruppe får alle bankene tildelt samme kvote.
- Norges Bank vil normalt vurdere størrelsen på totalkvoten to ganger i året. I startfasen og i situasjoner med uro i finansmarkedene kan disse vurderingene skje oftere.
- Norges Bank vil ved behov auksjonere ut F-lån og F-innskudd slik at totale reserver til enhver tid er nær ønsket nivå. Norges Bank vil normalt ikke tilby mer reserver enn totalkvoten tilsier.
- Det legges opp til at det nye systemet iverksettes fra og med andre halvår 2011. Norges Bank kommer nærmere tilbake til startdatoen i lys av denne høringen.
- De initiale rammevilkårene ved oppstarten av det nye systemet vil være:
 - Reserverenten settes 100 basispunkter lavere enn styringsrenten (foliorenten)
 - D-lånsrenten settes 100 basispunkter høyere enn styringsrenten (som før)

Tabell 1 i appendiks 1 gir en oversikt over hvilke banker som per september 2010 kommer i de tre gruppene, forvaltningskapitalen til den enkelte bank per juni 2010 og hvordan totalkvoten i henhold til disse dataene fordeles mellom de tre gruppene.

5. Nærmere om begrunnelsen for kvoteinndelingen

En kunne tenke seg alternative måter å fastsette kvotene på. Et mulig utgangspunkt kunne være å sette bankers individuelle kvote proporsjonalt med bankens forvaltningskapital eller proporsjonalt med størrelsen på bankens betalinger i oppgjørssystemet.¹⁰

Særlig de større bankene har stor variasjon i sine innskudd i Norges Bank over tid. I perioder er innskuddene nær null, selv for de største bankene. Det reiser spørsmålet om hva som egentlig driver behovet for å ha innskudd i sentralbanken.

For de største bankene er det ikke nødvendigvis en klar sammenheng mellom størrelsen på banken (målt ved forvaltningskapitalen) og innskuddene i Norges Bank. Riktignok har bankene i gruppe 1, som målt ved forvaltningskapitalen er de klart største bankene, betydelige større innskudd i Norges Bank enn de mindre bankene i gruppe 2 og de små bankene i gruppe 3. Det er imidlertid ingen klar sammenheng mellom størrelsen på bankene og innskuddene i Norges Bank for bankene i gruppe 1. En banks størrelse sier derfor ikke noe om behovet for innskudd i Norges Bank. Det er derfor ikke hensiktsmessig å inndele kvotene proporsjonalt etter størrelsen på hver enkelt bank.

⁹ Dette tas nærmere opp i Norges Banks brev til FNO 6. oktober 2010, "Kvotering av interbankrenter – NIBOR", jfr. fotnote 1.

¹⁰Dataene for de enkelte banker er konfidensielle. Her refereres kun til generelle konklusjoner.

En kunne alternativt tenke seg en sammenheng mellom størrelsen på de transaksjoner bankene gjennomfører i oppgjørssystemet og behov for innskudd i Norges Bank. Dersom transaksjonene er store, vil bankene kunne være eksponert for store utbetalinger i løpet av dagen. Hvis innbetalingene samtidig skulle være små, og banken ikke får dekket seg i markedet på slutten av dagen, må banken ha store innskudd i sentralbanken for å kunne dekke utbetalingene til andre banker (eller banken må trekke D-lån). Data viser imidlertid heller ingen klar sammenheng mellom størrelsen på transaksjonene og innskudd i Norges Bank.

Bankene har ubegrenset tilgang på rentefrie lån mot sikkerhet gjennom dagen i Norges Bank (intradaglån). Intradaglån sikrer at betalingsoppgjørene fungerer tilfredsstillende. Det er den primære oppgaven til styringssystemet for bankenes reserver. Tilgangen på rentefrie intradaglån reduserer bankenes behov for innskudd i sentralbanken. Uten intradaglån hadde bankene måttet ha større innskudd i sentralbanken for å møte de løpende transaksjonene i banksystemet gjennom dagen. Med intradaglån vil bankene ved dagens slutt kun ha behov for å gjøre opp nettotransaksjonene med hverandre. Jo mer symmetri det er mellom en banks inn- og utbetalinger gjennom dagen, desto mindre er behovet for innskudd i sentralbanken. Det betyr at jo mer forutsigbare bankenes inn- og utbetalinger er, og jo bedre den kortsiktige likviditetsstyringen er i bankene, desto mindre behov har bankene for innskudd i sentralbanken.

Hensikten med endringene i styringssystemet er å få pengemarkedet til å fungere bedre. Kriteriene for hvordan kvotene fastlegges er derfor primært lagt opp slik at de stimulerer til aktivitet i pengemarkedet med utgangspunkt i hvilken evne og mulighet bankene har til å omfordele reserver seg mellom.

6. Utkast til endring i ”Forskrift om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank mv”

Det nye systemet for styring av bankenes reserver krever en endring i ”Forskrift om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank mv”.¹¹

Forskriftens ordlyd § 1-3 og § 5-12 opprettholdes som før. Rentesatsene på folioinnskudd og D-lån omtales i § 4. Nåværende ordlyd:

§ 4. Rentesats og renteberegning for folioinnskudd og D-lån

Norges Bank fastsetter ratesatsen for folioinnskudd og D-lån.

Renten på folioinnskudd og D-lån beregnes daglig etterskuddsvis. Renten beregnes på grunnlag av kalenderdager. Det regnes 365 rentedager per år.

Renten for D-lån belastes bankens konto første oppgjørsdag etter at lånet er tatt opp. Dersom den første dagen og eventuelt påfølgende dager i en måned ikke er

¹¹ Se <http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20090225-0240.html>

bankdag(er), vil renten for denne/disse dagen(e) belastes den andre oppgjørsdagen i den nye måneden.

Renten for innskudd godskrives bankens konto første oppgjørsdag etter at innskuddet er plassert i Norges Bank. Dersom den første dagen og eventuelt påfølgende dager i en måned ikke er bankdag(er), vil renten for denne/disse dagen(e) utbetales andre bankdag i denne måneden.

Ny ordlyd § 4 (endring i kursiv):

Norges Bank fastsetter rentesatsen for folioinnskudd og D-lån. *Renten på folioinnskudd kan fastsettes med ulike satser på de vilkår og etter de prosedyrer som Norges Bank fastsetter.*

Renten på folioinnskudd og D-lån beregnes daglig etterskuddsvis. Renten beregnes på grunnlag av kalenderdager. Det regnes 365 rentedager per år.

Renten for D-lån belastes bankens konto første oppgjørsdag etter at lånet er tatt opp. Dersom den første dagen og eventuelt påfølgende dager i en måned ikke er bankdag(er), vil renten for denne/disse dagen(e) belastes den andre oppgjørsdagen i den nye måneden.

Renten for innskudd godskrives bankens konto første oppgjørsdag etter at innskuddet er plassert i Norges Bank. Dersom den første dagen og eventuelt påfølgende dager i en måned ikke er bankdag(er), vil renten for denne/disse dagen(e) utbetales andre bankdag i denne måneden.

Appendiks 1. Inndeling av bankene i grupper i det nye kvotesystemet

Tabell 1 gir en oversikt over hvilke banker som per september 2010 kommer i de tre gruppene, forvaltningskapitalen til den enkelte bank per juni 2010 og hvordan totalkvoten i henhold til disse dataene fordeles mellom de tre gruppene. Forslaget innebærer at gruppe 1 får 66 prosent av totalkvoten, gruppe 2 får 19 prosent, mens gruppe 3 tildeles 15 prosent. Kvoten til den enkelte bank avhenger av størrelsen på totalkvoten. Dataene i tabell 1 og inndelingen av banker kan endres over tid.

Tabell 1. Inndeling av banker i grupper (per september 2010)

Gruppe 1: Alle A1-bankene i NBO pluss Swedbank Norge (forvaltningskapital i parentes, milliarder kroner*)	Gruppe 2: Alle A2-bankene i NBO minus Swedbank Norge (forvaltningskapital i parentes, milliarder kroner*)	Gruppe 3: Alle B-bankene i NBO (forvaltningskapital i parentes, milliarder kroner*)
DnB NOR Bank (NIBOR-bank, 1523)	Sparebank 1 SR Bank (128)	Resten av bankene (120 stykker)
Nordea Bank Norge (NIBOR-bank, 520)	Sparebanken Vest (99)	
Fokus Bank (NIBOR-bank, 214)	Sparebank 1 SMN (92)	
Handelsbanken (NIBOR-bank, 149)	Sparebank 1 Nord-Norge (65)	
SEB (NIBOR-bank, 83)	Sparebanken Hedmark (43)	
Swedbank Norge (NIBOR-bank, 48)	Sparebanken Møre (43)	
	Storebrand Bank (38)	
	Sparebanken Sør (37)	
	Sparebanken Pluss (36)	
	BNP Paribas (35)	
	BNBank (32)	
	Skandiabanken (31)	
	Bank1 Oslo (26)	
	Sparebanken Øst (23)	
	Citibank International (0,8)	
Sum forvaltningskapital i gruppe 1: 2537	Sum forvaltningskapital i gruppe 2: 729	Sum forvaltningskapital i gruppe 3: 577
Andel av total forvaltningskapital (andel av totalkvoten i gruppe 1): $2537/3843 = 0,66$	Andel av total forvaltningskapital (andel av totalkvoten i gruppe 2): $729/3843 = 0,19$	Andel av total forvaltningskapital (andel av totalkvoten i gruppe 2): $577/3843 = 0,15$
Kvoteprosent per bank i gruppe 1**: $(T \times 0,66)/6$	Kvoteprosent per bank i gruppe 2**: $(T \times 0,19)/15$	Kvoteprosent per bank i gruppe 3**: $(T \times 0,15)/120$

*Forvaltningskapitalen per juni 2010

**T er summen av alle kvotene, totalkvoten. Denne bestemmes av Norges Bank.

Appendiks 2. Nærmere om systemene gulv og korridor

I et gulvsystem styrer sentralbanken mot at renten på helt kortsiktige lån mellom banker skal være nær den renten bankene får på sine innskudd i sentralbanken. I et slikt system sørger sentralbanken for at det er romslig med reserver i banksystemet. Systemet i Norge fungerer på følgende måte:

- Når dagen starter, har bankene innskudd (reserver) i Norges Bank av en viss størrelse.
- Gjennom dagen overfører bankenes kunder penger til hverandre. Med mindre kundene har konto i samme bank, innebærer det at ulike banker overfører penger til hverandre. Dette skjer via Norges Banks oppgjørssystem. Når bank A overfører penger til bank B, skjer det ved at bank As innskudd i Norges Bank reduseres, mens bank Bs innskudd øker med det aktuelle beløpet. Denne avregningen skjer tre ganger daglig i Norges Banks oppgjørssystem.
- I Norge har bankene fri adgang til rentefrie lån gjennom dagen (mot sikkerhet). Dersom en bank gjennom dagen må overføre mer til andre banker enn den har innestående på konto i Norges Bank, kan banken låne det nødvendige beløpet av Norges Bank (intradaglån).
- Ved dagens slutt har bankenes innskudd i Norges Bank endret seg i takt med summen av netto-transaksjonene som har gått gjennom oppgjørssystemet.
- Banker som ved dagens slutt har et underskudd av reserver og som følgelig har trukket intradaglån, må betale dette tilbake til Norges Bank. Det kan skje på to måter. Banken kan låne det nødvendige beløpet av andre banker i interbankmarkedet og bruke dette til å betale intradaglånet i Norges Bank. Hvis så ikke skjer, må banken trekke D-lån i Norges Bank til en høyere rente. Dette skjer automatisk hvis en bank er i underskuddsposisjon og ikke innfrir lånet innen utløpet av dagen.
- Jo større innskuddene er i Norges Bank, desto mindre sannsynlighet er det for at bankene skal måtte låne reserver av andre banker og desto mindre er sannsynligheten for at banker skal måtte trekke D-lån.
- Tanken med et gulvsystem er at avregningen mellom bankene i stor grad skal skje ved å justere bankenes innskuddskonti i sentralbanken.
- Det følger at jo høyere innskuddene er i sentralbanken, desto mindre behov har bankene for å omfordele reserver seg mellom, det vil si jo lavere blir aktiviteten i interbankmarkedet.

I et korridorsystem styrer sentralbanken mot at renten på helt kortsiktige lån mellom banker skal være midt mellom renten på sentralbankens stående fasiliteter for innskudd og utlån (korridoren). For å oppnå dette må sentralbanken sørge for å holde total mengde reserver (utover et eventuelt reservekrav) lik null.¹ Avregningen mellom bankene skjer ved at bankene låner reserver av hverandre. Systemet er organisert på følgende måte:

- Ved dagens begynnelse har bankene null innestående på konto i sentralbanken.

¹ Det betyr at sentralbanken må motvirke autonome endringer i totale reserver slik at mengden reserver er lik null. For eksempel, dersom staten har konto i sentralbanken og innbetalinger til statens konto reduserer mengden reserver i systemet, må sentralbanken tilføre så mye reserver at den totale mengden er lik null etter at innbetalingene til statens konto har funnet sted.

- Gjennom dagen foretas transaksjoner mellom bankene. Som i et gulvsystem skjer det ved å justere bankenes innskudd i sentralbanken. Banker som skal overføre til andre banker, og som ikke har tilstrekkelig innestående på konto i sentralbanken, må låne intradag av sentralbanken.²
- Ved dagens slutt må alle intradaglån betales tilbake til sentralbanken. Når disse er tilbakebetalt, har noen banker et underskudd av reserver, mens andre har et overskudd. Summen av overskuddene er lik summen av underskuddene siden de totale reservene er null.
- Banker med underskudd låner av banker med overskudd. Dersom en bank med underskudd ikke låner av andre banker, må den trekke D-lån til en rente som normalt er høyere enn markedsrenten, den renten bankene betaler når de omfordeler likviditet seg i mellom. Banker med overskudd vil søke å låne reserver ut til andre banker til markedsrenten, siden alternativet er å plassere overskuddsreservene til en lavere innskuddsrente i sentralbanken.
- Korridorsystemet gir derfor bankene et insentiv til å omfordele reserver seg i mellom. Det bidrar til økt aktivitet i interbankmarkedet.

Et sentralt aspekt ved reserver er at bankene selv ikke kan påvirke den totale mengden i systemet.³ Ved dagens slutt er bankene samlet sett alltid tvunget til å holde den mengde reserver som sentralbanken har tilført banksystemet, som innskudd i sentralbanken. En enkelt bank kan ønske å redusere innskuddet i sentralbanken og øke utlånene til husholdninger og bedrifter, eventuelt kjøpe ulike former for verdipapirer. Det fører til at denne bankens innskudd i sentralbanken reduseres, men samtidig øker andre bankers innskudd i sentralbanken tilsvarende. Fordelingen av bankenes innskudd i sentralbanken kan endres gjennom dagen, men den totale mengden reserver i banksystemet er den samme og styrt av Norges Banks samlede tilførsel av likviditet.

² Ved dagens begynnelse har ingen banker noe innestående på konto i sentralbanken. Det betyr at den første transaksjonen må dekkes ved intradaglån. Senere på dagen kan de bankene som har fått tilført reserver, trekke direkte på disse ved overføringer til andre banker.

³ Total mengde reserver reduseres hvis bankene kjøper sedler og mynt eller trekker D-lån. Dette er imidlertid intet sentralt poeng for å forstå systemene for styring av bankenes reserver.